

**Акча-кредит саясаты жөнүндө отчет
(Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама)
2015-жылдын II чейреги**

Мазмуну

Кыскача маалымат (резюме)	3
1-глава. Тышкы чөйрө	4
1.1. Соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өнүгүүсү	4
1.2. Дүйнөлүк товардык-чийки зат рыноктору	7
2-глава. Макроэкономикалык өнүгүү	10
2.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногундагы суроо-талап жана сунуш	10
2.2. Тышкы сектор	13
3-глава. Акча-кредит саясаты	17
3.1. Акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу	17
3.2. Финансылык рынок инструменттери	18
3.3. Монетардык индикаторлор динамикасы	20
4-глава. Инфляция динамикасы	22
4.1. Керектөө бааларынын индекси	22
4.2. Болжолдоолорду айкын маалыматтар менен салыштыруу	23
5-глава. Орто мөөнөттүк болжолдоолор	24
5.1. Тышкы чөйрө тууралуу божомолдоолор	24
5.2. Орто мөөнөттүк болжолдоолор	26

Резюме

2015-жылдын II чейреги ичинде инфляция деңгээли Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы менен Өкмөттүн 2015-жылга экономикалык саясаты жөнүндө биргелешкен билдирүүсүндө жана Акча-кредит саясатынын орто мөөнөттүк келечекке каралган негизги багыттарында аныкталган чекте катталган. 2015-жылдын июнь айында инфляциянын жылдык мааниси өтүп жаткан жылдын баш жагындагы 10,5 пайыз деңгээлинен төмөндөп, 4,5 пайыз чегинде түптөлгөн. Дүйнөлүк азык-түлүк жана чийки зат рынокторунда байкалган алгылыктуу баа конъюнктурасы, ошондой эле өлкө ичинде өлкөбүзгө импорттолгон буудайга жана мөмө-жемишке баанын төмөндөшү инфляциялык басымдын басандашына өбөлгө түзгөн. 2015-жылдын II чейрегинде түптөлгөн инфляция деңгээли, эң башкысы, азык-түлүктөн башка товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө баанын өсүшү менен шартталган (электр энергиясына тарифтердин жогорулашы, алкогольдук ичимдиктердин жана тамекинин кымбатташы, акы төлөнүүчү кызматтарга, “кийим-кече жана бут кийим” товарлар категориясына баанын өсүшү).

Өтүп жаткан жылдын январь-июнь айларында өлкөнүн экономикалык өсүшү 7,3 пайызды түзгөн, буга эң башкысы, “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканаларында жана кызмат көрсөтүүлөр секторунда өндүрүш көлөмүнүн өсүшүнүн эсебинен жетишилген. “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканаларын эске албаганда, ИДӨнүн реалдуу өсүшү 4,4 пайызды түзгөн, бул 2014-жылдын тиешелүү мезгилинде катталган 3,5 пайыздан жогору.

2015-жылдын биринчи жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча мамлекеттик бюджет профицити 4,7 млрд сомду же ИДӨгө карата 2,7 пайызды түзгөн (2014-жылдын январь-июнь айларында тартыштык 2,3 млрд сом же ИДӨгө карата 0,2 пайыз чегинде катталган). 2014-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда кирешелер 21,8 пайызга өскөн, ошол эле учурда мамлекеттик бюджеттин жалпы чыгашалары да 11,2 пайызга жогорулаган. Өтүп жаткан жылдын биринчи жарым жылдыгында республикалык бюджеттин киреше бөлүгүнүн аткарылышы 131,3 пайызды түзгөн, бул салыктык эмес кирешелерди жыйноо планын 3 эсеге ашык аткаруунун жана салыктык кирешелердин түшүүсүнүн 102,6 пайыз чегинде катталышынын натыйжасында жүргөн. Бюджеттин чыгаша бөлүгүн каржылоо 95,8 пайызды түзгөн.

2015-жылдын II чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын төлөм тендеми 201,4 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң сальдодо түптөлгөн. Күндөлүк эсеп тартыштыгы ИДӨгө карата 17,3 пайызга чейин көбөйүп, 164,6 млн долларды түзгөн, бул эң башкысы, күндөлүк трансферттердин 17,6 пайыз деңгээлиндеги терс динамикага ээ болуусу менен шартталган.

Соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдө экономикалык өсүш арымынын басандашы байкалган. 2015-жылдын II чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кытай экономикасынын өсүшү 7,0 пайызды, Казакстандыкы – 1,7 пайызды түзгөн, ал эми Россия экономикасы 4,6 пайызга төмөндөгөн.

Улуттук банк өзгөрүлмөлүү алмашуу курсу саясатын жүргүзүүнү улантып, валюта рыногунда кескин өзгөрүүлөрдү текшилөө максатында катышкан. II чейрек ичинде валюталык интервенциялар боюнча 22,6 млн АКШ доллары өлчөмүндө таза сатып алуу түптөлгөн, ошондой эле сом 2,8 пайызга бекемдеген.

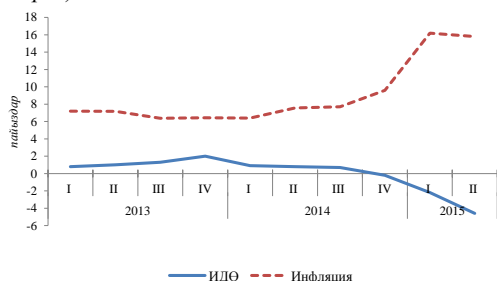
II чейрек ичинде акча базасы 15,3 пайызга жогорулаган, анын көбөйүүсүнө салымды мамлекеттик финансылык сектор операциялары кошкон. Чет өлкө валютасындагы депозиттерди камтыган кеңири мааниде колдонулуучу M2X акча массасы отчеттук чейрек ичинде 5,0 пайызга өскөн (жылдык мааниде алганда өсүш 0,5 пайызды түзгөн). Мындай динамика негизинен, отчеттук чейрек ичинде банктардан тышкаркы акчанын 14,7 пайызга жогорулоосуна байланыштуу болгон.

1-глава. Тышкы чөйрө

1.1. Соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдүн экономикалык өнүгүүсү

1.1.1-график. Россияда ИДӨ жана инфляция динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Булагы: Россия Федерациясынын Экономикалык өнүктүрүү министрлиги, «Блумберг» МА

Россия

Россия Федерациясынын Экономикалык өнүктүрүү министрлигинин маалыматы боюнча 2015-жылдын II чейреги ичинде батыш санкцияларынын басымынын жана мунайга баанын өзгөрүлмөлүүлүгүнүн сакталышы шартында, Россия Федерациясынын ИДӨсүнүн ар тараптуу өсүшү катталып, май айындагы максималдуу төмөндөө (-4,8 пайыз) июнь айында (-4,2 пайыз) токтогон. 2015-жылдын июнь айындагы Россия ИДӨсүнүн төмөндөө арымынын май айына салыштырмалуу басандоосу, өндүрүш, энергетика, курулуш, инвестициялар тармактарынын жана калкка акы төлөнүүчү кызматтарды сунуштоо чөйрөсүнүн жакшыруусу менен түшүндүрүлөт. Орточо алганда 2015-жылдын II чейреги ичинде Россия экономикасынын төмөндөөсү 4,6 пайызды түзгөн, ал эми өткөн жылдын ушул эле мезгилинде өсүш 0,8 пайыз чегинде катталган эле.

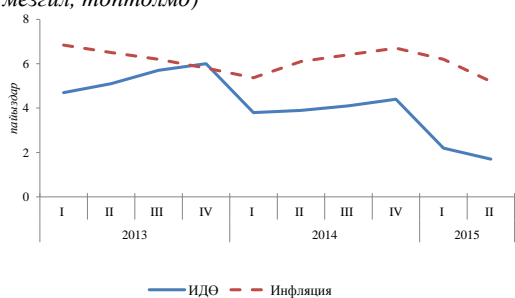
Россия Федерациясынын Федералдык мамлекеттик статистика кызматынын баа берүүсү боюнча инфляция арымынын басандоосу байкалган. Алсак, 2015-жылдын июнь айында апрель айына салыштырмалуу инфляция жылдык мааниде алганда 1,1 пайыздык пунктка, 15,3 пайызга чейин төмөндөгөн. 2015-жылдын февраль-май айларында байкалган орус рублинин бекемделиши, Россия Борбордук банкынын катуулатылган акча-кредит саясатын жүргүзүүсү, калктын кирешесинин кыскаруусунун алкагында керектөө талабынын кыйла төмөндөшү, батыш өлкөлөрүнө карата азык-түлүк эмбаргосунун таасиринин басандоосу, ошондой эле мөмө-жемиш продукциясына баанын сезондук төмөндөөсү инфляция арымын төмөндөткөн негизги фактордон болгон. Орточо алганда II чейрек ичинде инфляция 2014-жылдагы ушул эле мезгилде катталган 7,6 пайызга караганда 15,8 пайыз чегинде түптөлгөн.

Казакстан

2015-жылдын биринчи жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча Казакстан

1.1.2-график. Казакстанда ИДӨ жана инфляция динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил, топтолмо)

Булагы: Казакстан Республикасынын статистика боюнча агенттиги

ИДӨсү 2014-жылдын январь-июнь айларындагы 3,9 пайызга караганда 1,7 пайызга гана өскөн. Мунайга баанын төмөндөшү жана Россия экономикасынын кысымга дуушар болуп жатышы мунайды ички өндүрүү көлөмүнүн төмөндөшү жана «Кашаган» мунай өндүрүүнүн кечиктирилиши менен коштолууда, негизинен мунай өндүрүү 2017-жылы гана күтүлүүдө. ИДӨнүн жогорулашы базалык тармактарда өндүрүш көлөмүнүн өсүшү менен шартталган: өнөр жайында физикалык көлөм индекси 100,6 пайызды, айыл чарбада – 103,0 пайызды, курулушта – 105,1 пайызды, соодада – 102,1 пайызды, транспортто – 106,7 пайызды, байланышта – 103,4 пайызды түзгөн.

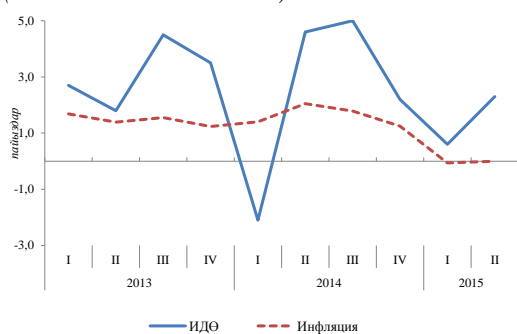
Экинчи чейрек ичинде керектөө товарларына жана кызмат көрсөтүүлөргө баанын өсүш динамикасынын басаңдоосу белгиленип, ал өтүп жаткан жылдын апрель айындагы 4,6 пайыздан май айында 4,3 пайызга чейин, ал эми июнь айында 3,9 пайызга чейин төмөндөгөн. Азык-түлүк жана биржалык товарларга дүйнөлүк баанын экономикалык жигердүүлүк менен бирге басаңдоосу инфляциянын төмөндөшүнө алып келген негизги фактордон болгон. Июнь айында Казакстанда дефляция 0,1 пайызды, жыл башынан тартып инфляция - 1,4 пайызды, ал эми жылдык мааниде алганда ал 3,9 пайызды түзгөн. Азык-түлүк товарларына баанын 6,0 пайызга, азык-түлүктөн башка товарларга баанын - 4,4 пайызга, акы төлөнүүчү кызматтарга баанын 5,1 пайызга өсүшүнүн натыйжасында, 2015-жылдын январь-июнь айлары ичинде баа 5,2 пайызга чейин төмөндөгөн.

АКШ

АКШда биринчи чейрек ичинде убактылуу факторлордун таасиринен улам экономиканын жай арымда өсүшү экинчи чейрек ичинде кайра калыбына келген. АКШ бийлигинин алдын ала баа берүүсү боюнча экинчи чейректе ИДӨнүн өсүшү 2,3 пайызды түзгөн (өткөн чейрекке салыштырганда жылдык арымда эсептөөдө), ал эми биринчи чейректе ИДӨнүн өсүшү кайра кароого алынып, 0,6 пайызды түзгөн. Отунга төмөн баа белгиленип, эмгек рыногунда жагдайдын жакшырышынан улам каражаттар көбөйгөндүктөн, экинчи чейрек ичинде керектөө чыгашаларынын

1.1.3-график. АКШда ИДӨ жана инфляция динамикасы

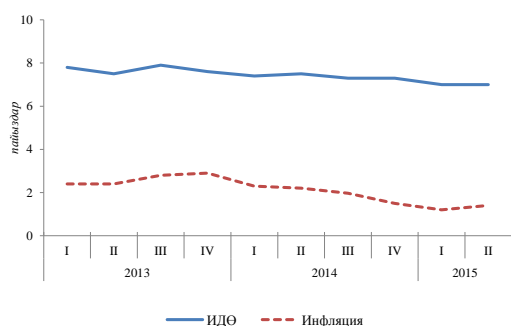
(жылдык мааниде алганда)

Булагы: АКШ Соода министрлиги, Эмгек министрлиги жана «Блумберг» маалымат агенттиги

1.1.4-график. Кытайда ИДӨ жана инфляция динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Булагы: Кытай Эл Республикасынын Улуттук статистика бюросу, «Блумберг» маалымат агенттиги

көбөйүшү өсүшкө түрткү берген негизги фактордон болгон. Ошол эле учурда мунайга баа төмөндөгөндүгүнөн геологиялык чалгындоо жана тоо иштерине инвестициялар биринчи чейректеги 44,5 пайызга караганда 68,2 пайызга кыскарган. Бүтүндөй алганда, инвестициялар жана мамлекеттик чыгашалар динамикасы жигердүүлүктүн жогорулашына олуттуу таасир тийгизген.

Өтүп жаткан жылдын июнь айында керектөө баасынын индексинин (мындан ары – КБИ) өсүшү жылдык мааниде 0,1 пайыз чегинде катталган. Жыл башынан бери инфляция нөлдүк мааниге жакын түптөлгөн, бул эң башкысы, отун-энергетикалык топко баанын төмөндөшү менен камсыздалган. Июнь айында калган товарлар жана кызмат көрсөтүүлөргө баа жылдык мааниде 1,8 пайызга өскөн. Июнь айында инфляция 0,3 пайызды түзгөн.

Кытай

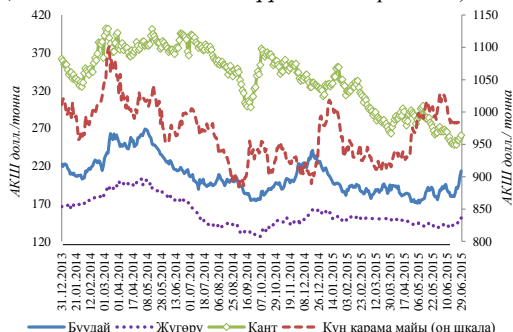
Өтүп жаткан жылдын экинчи чейрегинде Кытай экономикасынын өсүш арымы өкмөттүн максаттуу көрсөткүчүнүн чегинде катталган. Экинчи чейректин акырында фондулук рыноктор индекси төмөндөгөндүгүнө карабастан реалдуу экономика көрсөткүчтөрү жигердүүлүктүн калыбына келгендигин тастыктаган. Кытай ИДӨсүнүн экинчи чейрек ичинде өсүшү биринчи чейректегидей эле жылдык мааниде алганда 7,0 пайызды түзгөн, мында экинчи чейрек ичинде өсүш арымы өткөн чейрекке караганда жогору катталган (1,4 пайызга салыштырмалуу 1,7 пайыз). Өтүп жаткан жылдын июнь айында өнөр жай өндүрүшүнүн жана чекене сооданын жылдык өсүш арымы март айына салыштырмалуу жогору түптөлгөн, мында январь-июнь айларында негизги фондуларга инвестициялардын өсүш деңгээли январь-март айларына караганда кыскарган.

Өтүп жаткан жылдын июнь айында КБИ өсүшү жылдык мааниде алганда 1,4 пайызды түзгөн. Кытайда инфляция февраль айынан бери 1,2 пайыздан 1,5 пайызга чейинки диапазондо орун алууда, бул өкмөттүн 2015-жылга каралган көрсөткүчүнөн – “болжолу менен алганда үч пайызга” төмөн. Айлык мааниде алганда июнь айында КБИ өзгөргөн эмес.

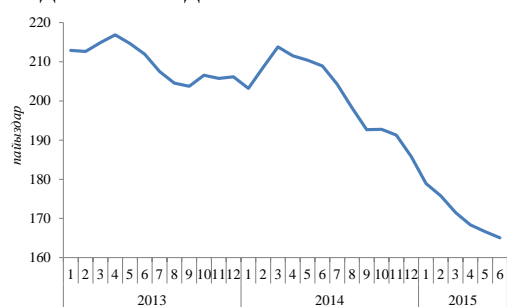
1.2. Дүйнөлүк товардык-чийки зат рыноктору

1.2.1-график. Азык-түлүк товарларына баа динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

1.2.2-график. ФАО азык-түлүк баа индексинин динамикасы

Азык-түлүк рыногу

2015-жылдын II чейреги ичинде дүйнөлүк азык-түлүк товарлар рыногунда баанын өзгөрүлмөлүүлүгү күч алгандыгына карабастан, бүтүндөй алганда негизги рыноктордо баа трендинин төмөндөөсү белгиленген, бул негизги азык-түлүк товарлар түрлөрүн өндүрүү көлөмүнүн жогорулашы жана олуттуу көлөмдөгү өтмө запастар менен камсыздалган.

2015-жылдын II чейреги ичинде дүйнөлүк дан эгини рыногунда баанын өзгөрүлмөлүүлүгү белгиленген, бул Америка жана Европа буудайынын ар тараптуу тренди менен шартталган. Кароого алынган мезгил ичинде АКШда буудай котировкасы төмөндөгөн, ал эми Европада, тескерисинче, ЕСтин айрым региондорунда кургакчылыктан улам, буудайды өндүрүүнүн жана экспорттоонун алгылыксыз болжолдоолорунун негизинде ал жогорулаган. Бирок, дүйнөлүк дан эгиндери рыногунда бүтүндөй алганда, баанын төмөндөө тренди сакталып калган, бул 2015-2016-маркетинг жылдарда түндүк жарым шарында күтүлүп жаткан өндүрүш көлөмүнүн алгылыктуу өсүшүнүн жана жаңы түшүмдүн олуттуу көлөмдө келип түшүүсүнүн натыйжасында жүргөн.

Дүйнөлүк кант рынокторунда 2015-жылдын II чейреги ичинде баанын төмөндөө тенденциясы уланган. Бразилия реалынын төмөндөөсү баанын түшүүсүнүн негизги факторунан болгон, бул бразилия компаниялары (дүйнөнүн ири кант өндүрүүчүлөрү) үчүн экспорттоо мүмкүнчүлүгүн жогорулатып, дүйнөлүк рынокто сунушту күчөткөн. Мындан тышкары, Индияда өтүп жаткан маркетингдик жыл ичинде олуттуу түшүм алуу күтүлүүдө, буга ошондой эле өндүрүшкө колдоо көрсөткөн өкмөттүк субсидиялар да кошумча болгон.

Кароого алынган мезгил ичинде дүйнөлүк күн карама майы рынокторунда котировкалардын жогорулоосу белгиленген. Бул рынокко Түштүк-Чыгыш жана Индияда түшүмгө Эль-Ниньо¹ аба-ырайы климаттык

¹ Эль-Ниньо – 2-7 жыл аралыгында жүрүп турган жаратылыш кубулушу, ал айыл чарба түшүмдүүлүгүнө терс таасирин тийгизген, Түштүк Америкада жаан-чачындын (селдин жүрүшүнө да алып келиши мүмкүн), ал эми Түштүк жана Түштүк-Чыгыш Азияда кургакчылыктын орун алышы менен мүнөздөлөт.

кубулушунун терс таасирин тийгизиши мүмкүндүгү да түрткү берген. Ошону менен бирге, Кытайдын суроо-талабынын артышы да байкалган.

2015-жылдын II чейрегинин жыйынтыгы боюнча ФАО (Food and agriculture organization – мындан ары ФАО) азык-түлүк баа индексинин орточо мааниси өткөн жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 20,7 пайызга төмөндөө менен 166,7 пунктту түзгөн.

Энерго продукциялар рыногу

II чейрек ичинде мунайга баанын өзгөрүлмөлүүлүгү сакталып, кароого алынган мезгилдин акырына карата бир аз өсүш тенденциясына ээ болгон, буга америка валютасынын курсунун өзгөрүлмөлүүлүгү, сакталып турган мунай запасынын көлөмүнүн азайышы, Сауд Аравияда чийки затты өндүрүү көлөмүнүн артышы, Мунай экспорттоочу өлкөлөр уюмунун (ОПЕК) отуруму, Грециянын карызын төлөө боюнча сүйлөшүүлөр өбөлгө түзгөн. Бирок, ОПЕКтин 2015-жылдын 5-июнундагы өндүрүш квотасын суткасына 30 млн баррель деңгээлинде сактоо чечими бул рынокко таасирин тийгизген негизги фактордон болгон. Barclays Capitalдын пикири боюнча ОПЕК катчылыгы, өндүрүш квотасын өзгөртүүсүз калтыруу менен 2014-жылдын декабрь айында рынок бааны өзү аныктаган чечимди колдоого алып келгендигин тастыктайт.

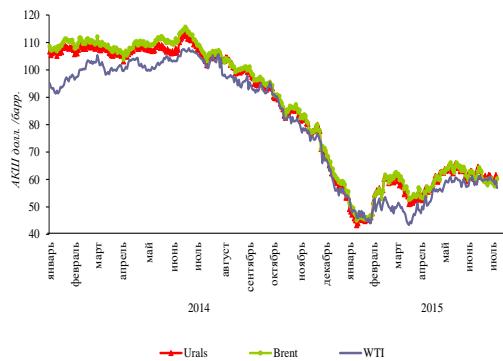
Энергопродукциялар рыногунда түптөлгөн жагдайды эске алганда, 2015-жылдын II чейрегинде негизги мунай сортторуна (Urals, Brent, WTI) баа баррелине 49,1-66,1 АКШ доллары чегинде өзгөрүп турган.

Алтын рыногу

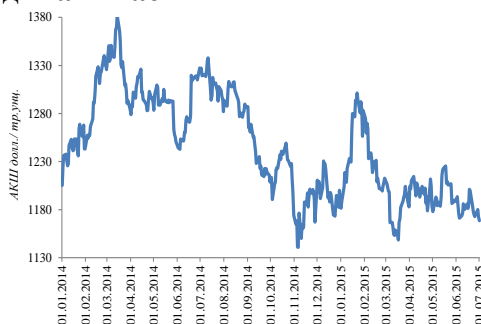
2015-жылдын II чейрегинде алтынга баа анчалык өзгөргөн эмес, бүтүндөй алганда баа деңгээли бир аз төмөндөгөн. Кароого алынган чейрек ичинде финансы рынокторунда экономикалык болжолдоолор жана алтынга суроо-талап анчалык өзгөргөн эмес. Так айтканда, Грецияда орун алган каатчылык коопсуз актив катары саналган алтын баасына таасирин тийгизген эмес, бул, инвесторлор Грециядагы каатчылык жагдайы финансы системасы үчүн кооптуу катары эсептебей тургандыгын тастыктайт. Америка экономикасынын өсүшү жагында

1.2.3-график. Мунайга баа динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

1.2.4-график. Алтынга баа динамикасы

Булагы: «Рейтерс» маалымат агенттиги

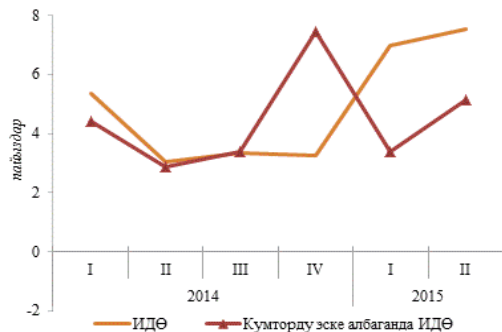
болжолдоолор, ушул жылы күтүлүп жаткан АКШнын ФРСсынын базалык пайыздык ченди жогорулата башташы жана Кытайда мурдагы мезгилдерге караганда алтынга суроо-талаптын азайышы, металлга баанын төмөндөшүнө өбөлгө түзгөн.

2 глава. Макроэкономикалык өнүгүү

2.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногунда суроо-талап жана сунуш

2.1.1-график. ИДӨ динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Суроо-талап

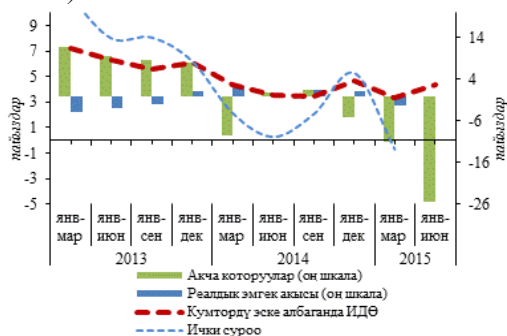
Өтүп жаткан жылдын I чейрегинде жалпы ИДӨнүн жана “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканаларын эске алуусуз ИДӨнүн динамикасы ар тараптуу мүнөздөлгөн болсо, II чейректе бул эки көрсөткүч тең жогорулаган. Мурдагыдай эле, мындай өсүш негизинен, “Кумтөрдүн” жана кызмат көрсөтүү секторунун эсебинен өнөр жайдын жогору өсүш арымга ээ болушу менен шартталган.

Ошентип, 2015-жылдын январь-июнь айларында ИДӨнүн өсүшү, 2014-жылдын ушул мезгилинде катталган 4,1 пайыз өсүшкө салыштырганда 3,2 пайыздык пунктка жогорулоо менен 7,3 пайызды түзгөн. Ушул эле мезгил ичинде “Кумтөрдү” эске албаганда ИДӨ 4,4 пайыз чегинде түптөлгөн, ал эми өткөн жылы өсүш 3,5 пайыз чегинде катталган эле.

«Центерра Голд Инк.»тин пресс-релизине ылайык, 2015-жылдын II чейрегинде “Кумтөрдө” өндүрүш 122,1 миң унцияны түзгөн, бул өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда 56,8 пайызга жогору.

2.1.2-график. Ички суроо-талап жана акча которуулар динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Улуттук банк

Өтүп жаткан жылдын I чейрегинин жыйынтыгы боюнча ички суроо-талап терс түптөлүп, -0,7 пайызды түзгөн. Ички суроо-талаптын кыскарышы керектөөнүн өсүш арымынын (0,8 пайыз) 2014-жылдын тиешелүү чейрегине караганда (3,5 пайыз) басаңдашына байланыштуу болгон, бул үй чарба чыгашаларынын артышынан (0,8 пайыз) улам келип чыккан. Өз кезегинде, үй чарба чыгашаларына реалдуу эмгек акынын төмөндөшү (2015-жылдын январь-май айларында анын реалдуу өлчөмү 1,4 пайызга төмөндөгөн), ошондой эле жеке адамдардын акча которууларынын азайышы да таасирин тийгизген. Биринчи жарым жылдыктын жыйынтыгы боюнча таза акча которуу агымы өткөн жылдын тиешелүү мезгилине караганда доллар эквивалентинде 25,4 пайызга төмөндөгөн. Топтоо жагында да өткөн жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу (-3,1 пайыз) олуттуу төмөндөө (-6,6 пайыз) байкалган.

Бирок ИДӨ түзүмүндө керектөө

мурдагыдай эле, ИДӨнүн негизги компоненти бойдон калууда (ИДӨгө карата 114,4 пайыз).

Мамлекеттик финансы сектору

Мамлекеттик финансы секторунда экинчи чейрекке мүнөздүү болбогон төмөнкүдөй тенденция байкалган: кирешенин өсүшү күндөлүк чыгашалардын ордун жабууга мүмкүндүк берген. 2015-жылдын биринчи жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча мамлекеттик бюджет 4,7 млрд сом же ИДӨгө карата 2,7 пайыз өлчөмүндөгү профицит менен аткарылган, ал эми 2014-жылдын тиешелүү мезгилинде 2,3 млрд сом же ИДӨгө карата 1,5 пайыз өлчөмүндө бюджет тартыштыгы катталган эле.

2015-жылдын январь-июнь айларында мамлекеттик бюджеттин операциялык ишкердиктен кирешелери 2014-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 21,8 пайызга же 10,7 млрд сомго жогорулап, 59,9 млрд сомду же ИДӨгө карата 34,7 пайызды түзгөн (2014-жылы операциялык ишкердиктен киреше 5,1 пайыз). Мында операциялык ишкердиктен кирешенин өсүшүнө өтүп жаткан жылдын экинчи чейрегинде түшкөн салыктык эмес кирешелердин эсебинен камсыздалган.

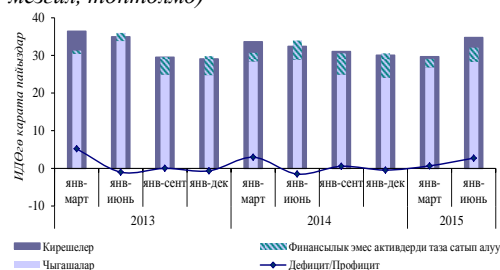
2015-жылдын биринчи жарым жылдыгы ичинде мамлекеттик бюджеттен операциялык ишкердикке чыгашалар жылдык эсептөөдө 11,2 пайызга же 4,9 млрд сомго жогорулоо менен 48,7 млрд сомду же ИДӨгө карата 28,2 пайызды түзгөн. Экономикалык классификациялоо боюнча чыгашалар түзүмүндө мурдагыдай эле, күндөлүк керектөөгө сарпталган чыгашалардын олуттуу үлүшү сакталып калууда. Эмгекке төлөөгө чыгашалар (эң башкысы, эмгек акы), ошондой эле товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр боюнча чыгашалар алардын өсүшүнө олуттуу салым кошкон. Функционалдык классификация боюнча чыгашалар түзүмүндө чыгашалардын өсүшүнө салымды билим берүүгө, коргонууга, коомдук тартипке, коопсуздукка жана социалдык коргоого чыгашалар кошкон.

Финансылык эмес активдерди сатып алуу боюнча операцияларга бюджеттик чыгашалардын таза агылып чыгышы 4,7 млрд сомду же ИДӨгө карата 2,7 пайызды түзгөн.

Биринчи жарым жылдык ичинде

2.1.3 -график. Мамлекеттик бюджетти аткаруу

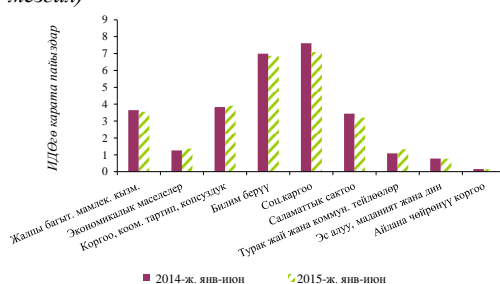
(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил, топтолмо)

Булагы: Борбордук казыналык, Улуттук банк

2.1.4 -график. Мамлекеттик бюджетти аткаруу

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

Булагы: Борбордук казыналык, Улуттук банк

республикалык бюджеттин киреше бөлүгүнүн аткарылышы (салыктык кирешелер + салыктык эмес кирешелер + расмий трансферттер) 131,3 пайыз чегинде түптөлгөн, бул салыктык эмес кирешелер планынын 3,0 эсеге жана салыктык кирешелер планынын 102,6 пайызга аткарылышынын эсебинен камсыздалган. Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик салык кызматынын салык жыйноо планы 105,5 пайыз өлчөмүндө, ал эми Мамлекеттик бажы кызматынын планы 100,0 пайызга аткарылган. Республикалык бюджеттин чыгашалар бөлүгүн каржылоо 95,8 пайызга аткарылган.

Кыргыз Республикасынын Социалдык фондусунун алдын ала маалыматы боюнча 2015-жылдын биринчи жарым жылдыгынын жыйынтыгы боюнча Социалдык фонддун бюджетинин профицити (жыл башына пенсиялык фонд калдыгын эске алуу менен) 0,3 млрд сомду же ИДӨгө карата 0,2 пайызды түзгөн. Социалдык фонддун бюджеттик кирешелери (жыл башына пенсиялык фонд калдыгын эске алуу менен) 2014-жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда 2,1 пайызга жогорулоо менен 19,6 млрд сомду же ИДӨгө карата 11,4 пайызды түзгөн. Социалдык фонддун бюджеттик чыгашалары өткөн жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 6,9 пайызга өсүп, 19,4 млрд сом же ИДӨгө карата 11,2 пайыз чегинде катталган.

2.1.1-таблица. Каржылоо булактары боюнча негизги капиталга инвестициялар (млн сом, пайыздар)

	январь-июнь			
	млн. сом		үлүшү, пайыздар	
	2014-ж.	2015-ж.	2014-ж.	2015-ж.
Барыгы	33 503,9	37 464,5	100,0	100,0
Ички инвестициялар	25 849,8	28 862,8	77,2	77,0
Республикалык бюджет (өлчөмө кардалга кеткен каражаттарды кошпо алганда)	580,5	1 359,0	1,7	3,6
Жергиликтүү бюджет	92,3	360,0	0,3	1,0
Иваналар жана уюмдар каражаттары	16 203,6	14 737,6	48,4	39,3
Банктин кредити	97,6	15,6	0,3	0,0
Калктын каражаттары (КР резидентинин кайтарылган каражаттарын кошпо алганда)	8 875,8	12 390,6	26,5	33,1
Тышкы инвестициялар	7 654,1	8 601,7	22,8	23,0
Чет өлкө кредити	4 385,7	6 144,0	13,1	16,4
Тике чет өлкө инвестициялары	2 995,9	1 445,0	8,9	3,9
Чет өлкө гранттары жана гуманитардык жардам	272,5	1 012,7	0,8	2,7

Булагы: КР УСК

Инвестициялар

Негизги капиталга инвестицияларды өздөштүрүү деңгээли 2015-жылдын январь-июнь айларында 6,8 пайызга өскөн (салыштыруу баасында).

2014-жылдын январь-июнь айларындагы көрсөткүчкө салыштырганда ички булактардын эсебинен каржылоого алынган негизги капиталга инвестициялардын көлөмү 6,7 пайызга (алардын ичинен жергиликтүү бюджеттин эсебинен - 3,7 эсеге, республикалык бюджеттин эсебинен - 2,2 эсеге, калктын каражаттарынын эсебинен - 33,3 пайызга), тышкы булактардын эсебинен - 7,3 пайызга (чет өлкө гранттарынын жана гуманитардык жардамдын - 3,6 эсеге, чет өлкө кредиттеринин эсебинен - 33,6 пайызга) өскөн.

Кароого алынган мезгил аралыгында негизги капиталга инвестициялар, негизинен,

өнөр жай секторуна, кызмат көрсөтүүлөр секторуна жана айыл чарбага багытталган. Ошону менен бирге эле, иштеп чыгаруу өндүрүшүн куруу объекттерине инвестициялар 25,1 пайызга төмөндөгөн, алардын ичинен мунай затын иштеп чыгаруу объекттерин курууга инвестициялар 30,5 пайызга кыскарган. Суу менен камсыздоо, тазалоо жана калдыктарды иштеп чыгаруу (4,2 эсе), айыл чарба (2,2 эсе), билим берүү (2,2 эсе) жана саламаттыкты сактоо (2,5 эсе) объекттерин курууга багытталган инвестициялардын көлөмү кыйла көбөйгөн.

Сунуш

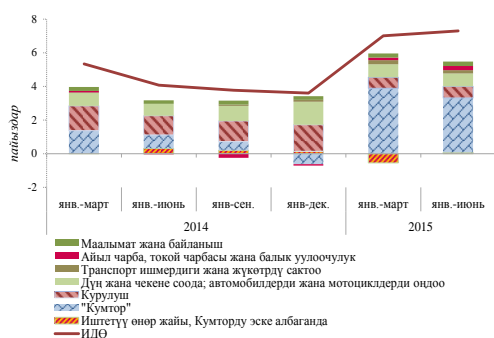
Бүтүндөй алганда, экинчи чейректе да экономиканын бардык секторлорунун ИДӨгө оң салымы белгиленген. Мында, мурдагыдай эле, өнөр жай секторунун (3,8 пайыз), кызмат көрсөтүү чөйрөсүнүн (1,5 пайыз) жана курулуш секторунун (0,7 пайыз) олуттуу салымы ИДӨнүн өсүшүнө негизги салым кошкон.

Өнөр жайдын 24,1 пайызга өсүшү, эң башкысы, негизги металлдар жана даяр металл буюмдарынын (“Кумтөр” ишканаларында өндүрүштүн көбөйүшү), тазаланган мунай заттарын өндүрүүнүн жана пайдалуу кендерин казып алуунун өсүшүнүн эсебинен камсыздалган. Кароого алынган мезгил ичинде металл рудасын өндүрүүнү 10,6 эсеге көбөйтүүнүн эсебинен пайдалуу кен байлыктарын өндүрүүнүн жогору өсүш арымы белгиленген (104,3 пайыз).

Кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүнө негизги компоненттер салым кошууда. Мурдагыдай эле, 4,6 пайыздык өсүшкө ээ автоунааларды жана мотоциклдерди сатууну эске албаганда, негизги компонент катары дүң жана чекене соода саналат.

2.1.5 -график. Негизги тармактардын ИДӨнүн өсүшүнө салымы

(өткөн жылдын тиешелүү мезгилине карата мезгил)

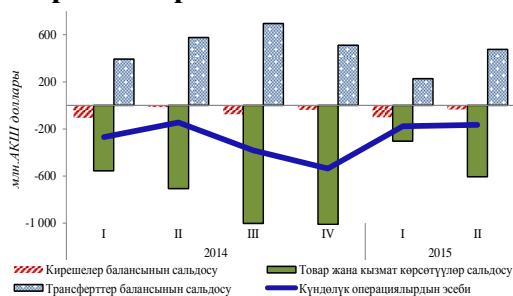

Булагы: КР УСК

2.2. Тышкы сектор

2015-жылдын экинчи чейрегинин болжолдуу жана алдын ала маалыматтары боюнча, күндөлүк эсеп тартыштыгы 14,0 пайызга кеңейип, 164,6 млн АКШ долларын түзөт (кошумча эсептөөлөрдү эске албаганда - 257,9 млн АКШ доллары, көбөйүү 5,4 пайыз), бул ИДӨгө карата 17,3 пайызды түзөт. Күндөлүк операциялар эсебинин терс сальдосунун түптөлүшүнө соода теңдеминин жана күндөлүк трансферттер динамикасы

2.2.1-график. Күндөлүк операциялар эсеби

Эскертүү: Алдын ала жана болжолдуу маалыматтар боюнча, мунай заттарды реэкспорттоо жана “алын сатарлардын” соода боюнча кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен

негизги таасирди тийгизет.

Отчеттук мезгил ичинде Кыргыз Республикасынын соода тартыштыгы 2014-жылдын экинчи чейрегиндеги деңгээлден 17,6 пайызга төмөн түптөлүп, 538,6 млн АКШ долларын түзөт (кошумча эсептөөлөрдү - 623,7 млн АКШ долларын эске албаганда). Соода теңдеминин тартыштыгынын төмөндөөсү, негизинен төмөнкү негизги факторлор менен шартталган:

– импорттун 15,6 пайызга кыскарышы (абсолюттук мааниде алганда 186,5 млн АКШ долларына);

– алтынды ташып чыгаруу көлөмүнүн өсүшү.

Ошону менен бирге эле, алтынды жана Улуттук банктын кошумча эсептөөлөрүн эске албаганда, экспорттун төмөндөөсү да терс таасир тийгизген.

2015-жылдын экинчи чейреги ичинде товарлар экспорту (ФОб¹ баасында, Улуттук банктын кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен) 471,9 млн АКШ долларын түзөт (кошумча эсептөөлөрдү - 386,7 млн АКШ долларын эске албаганда) жана 2014-жылдын экинчи чейрегинин ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 13,2 пайызга төмөндөйт.

Күтүлүп жаткандай эле, берүүлөрдүн айкын орточо экспорттук бааларынын 4,7 пайызга төмөндөшүнүн алкагында, анын физикалык көлөмүнүн 35,0 пайызга жогорулашынан улам алтынды экспорттоо көлөмү 28,7 пайызга көбөйөт. Алтынды жана Улуттук банктын кошумча эсептөөлөрүн эске албаганда, экспорт 28,3 пайызга төмөндөп, 231,4 млн АКШ доллары деңгээлинде түптөлөт. Улуттук банктын баа берүүлөрү боюнча, буга, жашылчаны, кийим-кече жана ага тиешелүүлөрдү, мунай заттарын, резина дөңгөлөктөрүн, башка органикалык эмес заттарды, автоунаалардын тетиктерин жана ага тиешелүүлөрдү берүү көлөмүнүн төмөндөөсү өбөлгө түзөт. Ушуну менен бирге эле, баалуу металл кендеринин жана концентраттарынын, пахтаны экспорттоо көлөмүнүн өсүшү күтүлүүдө.

Отчеттук мезгил ичинде товарлар импорту (ФОб баасында) 15,6 пайызга төмөндөп, 1 010,5 млн АКШ долларын түзөт. Импорттун төмөндөөсү, эң башкысы, мурда колдонулган жеңил автоунааларды, кийим-кече жана ага

2.2.1. Кыргыз Республикасынын соода теңдеми¹

(млн АКШ доллары)

	2013	2014	2014	2015 *	Өзг-түү	Өзг-түү
			2 кв.	2 кв.	%	млн. долл.
Соода теңдеми (кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен)	-2 744,3	-2 947,4	-653,2	-538,6	-17,6	114,6
Соода теңдеми ¹	-3 555,4	-3 398,6	-753,4	-623,7	-17,2	129,7
Экспорт (ФОб) (кошумча эсептөөлөрүн эске алуу менен)	2 869,3	2 342,8	543,7	471,9	-13,2	-71,9
Экспорт (ФОб) ¹	2 058,2	1 891,6	443,6	386,7	-12,8	-56,8
Алтын	736,8	716,9	120,7	155,3	28,7	34,6
Импорт (ФОб)	5 613,6	5 290,2	1 197,0	1 010,5	-15,6	-186,5
Мунайпродуктылар	1 186,7	1 041,8	185,8	170,5	-8,2	-15,3

¹ Улуттук статистика комитетинин январь-май айлары ичиндеги айкын маалыматтарынын жана Мамлекеттик бажы кызматынын 2015-жылдын июнь айындагы алдын ала маалыматтарынын негизинде, Улуттук банктын мунай заттарды реэкспорттоо жана “алын сатарлардын” соодасы боюнча кошумча эсептөөлөрүн эске албаганда

¹ Экспорттоочу өлкөнүн чек арасында белгиленген баа (free on board).

тиешелүүлөрдү, жер семирткичтерди жана эфир майларын сунуштоо көлөмүнүн кыскарышы менен шартталат. Мындан тышкары, мунай заттарын сунуштоого контракттык баалардын 24,3 пайызга төмөндөшү менен шартталган мунай заттарынын импорт көлөмүнүн 9,7 пайызга төмөндөөсү күтүлүүдө, ошол эле учурда ташып келүүлөрдүн физикалык көлөмү 19,3 пайызга өсөт. Ошону менен бирге эле, отчеттук мезгил ичинде электр энергиясын (өсүш, 2015-жылы электр энергиясынын тартыштыгынын ордун толтуруу максатында, Казакстан Республикасынан электр энергиясын импорттоо зарылчылыгы менен шартталган), канттын, тамекинин, курулуш жана тоо-кендерин казып алуу өнөр жайы үчүн машиналарды, жүк ташуу үчүн автоунааларды жана атайын багытта каралган автоунааларды ташып келүү көлөмүнүн көбөйүшү байкалат.

Болжолдоолорго ылайык, 2015-жылдын экинчи чейрегинде кызмат көрсөтүүлөр теңдеми (балансы) 26,2 пайызга көбөйүү менен 68,5 млн АКШ доллары деңгээлинде терс сальдодо түптөлөт.

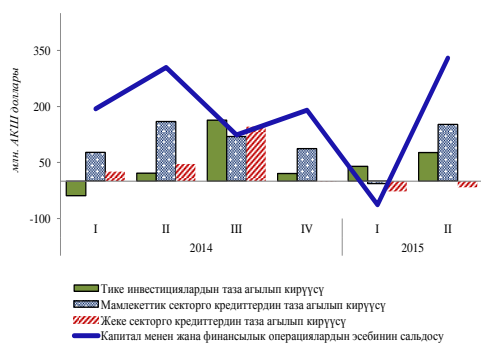
Кароого алынып жаткан мезгил ичинде кирешелер теңдеминин терс сальдосунун 32,7 млн АКШ долларына чейин көбөйүүсү күтүлүүдө, бул тике чет өлкөлүк инвесторлордун Кыргызстанда жүргүзгөн инвестициялык ишкердигинен түшкөн кирешелеринин көбөйүшү менен шартталат.

Күндөлүк трансферттер боюнча таза агым 17,6 пайызга төмөндөп, 475,2 млн АКШ доллары деңгээлинде түптөлөт. Мындай тенденция, эң башкысы, негизги өнөктөш өлкөлөрдө алгылыксыз экономикалык жагдайдан улам жеке трансферттердин таза агымынын 22,7 пайызга төмөндөшү менен шартталат.

2015-жылдын экинчи чейрегинде капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби 330,0 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң сальдодо түптөлөт, бул 2014-жылдын ушул эле чейрегиндеги көрсөткүчтөн 8,3 пайызга жогору.

Капитал менен операциялар эсебинин сальдосу 106,5 млн АКШ доллары өлчөмүндө оң күтүлүүдө. Россиялык инвестордон “Жерүйдө” кен казып алууга каражаттардын түшүүсү статьялардын түптөлүшүнө таасирин тийгизет.

2.2.2-график. Капитал менен операциялардын жана финансылык операциялардын эсеби

Кароого алынган мезгил ичинде финансылык эсептин оң сальдосу күтүлгөндөй эле, 24,0 пайызга төмөндөйт жана ал 223,4 млн АКШ доллары өлчөмүндө түптөлөт. Отчеттук мезгил ичинде финансылык эсепке негизги таасирди “тике” жана “башка инвестициялар” тийгизет.

Ошентип, 2015-жылдын экинчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми 201,4 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң сальдодо түптөлөт. Дүң эл аралык камдар көлөмү келечектеги товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр импортунун 4,1 айынын ордун жабат.

Сомдун реалдуу жана номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индекстери

Алдын ала маалыматтар боюнча сомдун номиналдык эффективдүү алмашуу курсунун индекси 2015-жылдын баш жагынан бери 0,7 пайызга жогорулап, июнь айынын акырына 123,5 пайызды түзгөн. Индекстин жогорулоосу, сомдун 2015-жылдын июнь айында 2014-жылдын декабрь айындагы орточо курсунун еврого карата 7,2 пайызга, түрк лирине карата – 14,8 пайызга, Украина гривнине карата 32,4 пайызга, бекемделиши¹ менен шартталган. Ушуну менен бирге, сомдун төмөнкү валюталарга: АКШ долларына карата – 2,9 пайызга, орус рублине карата – 2,5 пайызга жана казак тенгесине карата – 0,6 пайызга нарксыздашы байкалган.

Номиналдык эффективдүү алмашуу курсу индекси жогорулагандыгына карабастан, соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдөгү инфляциянын жогорку деңгээли² реалдуу эффективдүү алмашуу курсунун индексинин төмөндөшүн шарттаган, ал 2014-жылдын декабрь айынан тартып 4,5 пайызга төмөндөп, 2015-жылдын июнь айынын акырына ал 123,1 пайызды түзгөн.

2.2.2-таблица. Алмашуу курсу боюнча негизги көрсөткүчтөр

	жыл (ор.)		ай өткөн жылдын башына карата (айдын акырына)				ай өткөн айга карата (айдын акырына)			
	2013 (ор.)		2014-ж.		2015-ж.		2015-ж.		2015-ж.	
	инт.акс.	инт.акс.	Декабрь	Июнь	Февраль	Июнь	Февраль	Июнь		
РЭАК	111,9	117,3	4,8	128,8	123,0	-4,5	122,2	123,0	0,7	
НЭАК	111,4	114,4	2,7	122,6	123,5	0,7	121,3	123,5	1,8	
РЭАК кытай юаньна карата	141,4	135,0	-4,6	130,6	126,9	-2,8	129,4	126,9	-1,9	
НЭАК кытай юаньна карата	73,2	66,3	-9,4	61,3	59,8	-2,5	60,4	59,8	-1,1	
РЭАК еврого карата	142,4	137,1	-3,7	143,1	153,6	7,3	157,2	153,6	-2,3	
НЭАК еврого карата	68,4	61,8	-9,7	61,4	65,8	7,2	66,8	65,8	-1,5	
РЭАК кал. тенгесине карата	111,9	117,3	4,8	128,8	123,0	-4,5	122,2	123,0	0,7	
НЭАК кал. тенгесине карата	105,5	112,1	6,3	105,0	104,4	-0,6	105,5	104,4	-1,6	
РЭАК орус рублине карата	73,7	80,1	8,7	103,6	93,2	-10,1	88,9	93,2	4,3	
НЭАК орус рублине карата	111,5	121,5	9,0	158,5	154,4	-2,5	145,7	154,4	6,9	
РЭАК АКШ долларына карата	188,3	180,1	-4,3	176,0	170,5	-3,1	174,5	170,5	-2,3	
НЭАК АКШ долларына карата	98,5	89,1	-9,5	82,1	79,7	-2,9	80,6	79,7	-1,3	

↑ - салынуу берилген; ↓ - өткөн айга караганда азайган; → - өзгөрүшү жок

▲ - салынуу берилген; ▼ - өткөн айга караганда азайган; → - өзгөрүшү жок

* алдын ала маалыматтар

¹ Сомдун номиналдык эки тараптуу алмашуу курсу боюнча маалыматтар келтирилген; индексти эсептөө үчүн базалык мезгил катары 2000-жыл колдонулат.

² Кыргыз Республикасында инфляция 2015-жылдын январь-июнь айларында 0,3 пайызды түзгөн, ал эми соода боюнча негизги өнөктөш – өлкөлөрдө инфляциянын орточо деңгээли алдын ала маалыматтар боюнча 5,7 пайызды түзгөн.

3-глава. Акча-кредит саясаты

3.1. Акча-кредит саясатын жүзөгө ашыруу

Отчеттук чейрек ичинде Улуттук банк Башкармасы эсептик чен өлчөмү боюнча төмөнкүдөй чечимдерди кабыл алган: апрель айында - 11,00 пайыз деңгээлинде өзгөртүүсүз калтыруу, май айында – инфляция арымынын басаңдашына, бирок тышкы факторлордун өлкө экономикасынын өсүш арымына таасиринин сакталып турушуна байланыштуу 150 базистик пунктка, 9,50 пайызга чейин төмөндөтүү; ал эми июнь айында - 9,50 пайыз деңгээлинде өзгөртүүсүз калтыруу. Эсептик чендин айланасында пайыздык чендердин “чегине” карата апрель айында, тиешелүүлүгүнө жараша, “овернайт” депозиттери боюнча чендерди 5,0 пайыз жана “овернайт” кредиттери боюнча 14,0 пайыз деңгээлинде өзгөртүүсүз калтыруу; май айында - “овернайт” депозиттери боюнча чендерди 3,0 пайызга чейин, “овернайт” кредиттери боюнча – 12,0 пайызга чейин төмөндөтүү; ал эми июнь айында - “овернайт” депозиттери жана кредиттери боюнча чендерди өзгөртүүсүз калтыруу чечимдери кабыл алынган.

Чечим кабыл алууда, бир жагынан тышкы суроо-талаптын кыскаруу тобокелдиги теңдеминин даражасы; экинчи жагынан керектөө бааларынын өсүшү жана алмашуу курсуна басым эске алынган.

2015-жылдын май айында Улуттук банк Башкармасынын отурумунда негиз катары кабыл алынган экономиканын өнүгүү сценарийинде алмашуу курсуна басымдын күчөшү, пайыздык чендин орточо жогорулашы жана орто мөөнөттүк мезгил ичинде акча базасынын өсүш арымынын кыскарышы божомолдонгон.

Айкын маалыматтар боюнча 2015-жылдын II чейреги ичинде сом 2,8 пайызга бекемдеген; акча базасынын көлөмү июнь айынын акырына I чейрекке салыштырганда 15,3 пайызга көбөйүү менен 65,1 млрд сомду түзгөн, жылдык мааниде алганда акча базасы, тескерисинче 9,5 пайызга төмөндөгөн.

Кароого алынган мезгил ичинде 2015-жылдын I чейрегине сыяктуу эле, өткөн жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда, үстөк ликвиддүүлүктүн (арылтууга чейинки) төмөндөөсү байкалган. Алсак, 2015-жылдын отчеттук чейреги ичинде банк тутумунун үстөк камдарынын орточо күндүк деңгээли 2014-жылдын II чейрегиндеги 3,8 млрд сомго жана өтүп жаткан жылдын I чейрегиндеги 3,3 млрд сомго салыштырганда 2,4 млрд сом чегинде калыптанган. Мындай өзгөрүү, биринчи чейректе катталган алмашуу курсунун өзгөрүүсүнөн улам, сом түрүндөгү депозиттердин чет өлкө валютасы түрүндөгү депозиттерге трансформацияланышынын алкагында коммерциялык банктардын кредиттик операцияларды активдештирүүсүнүн (2015-жылдын январь-июнь айларында депозиттерди долларлаштыруу 4,4 пайыздык пунктка, ал эми алмашуу курсунун өзгөрүү таасирин эске албаганда – 7,6 пайыздык пунктка өскөн), ошондой эле валюталык интервенциялардын эсебинен шартталган.

2015-жылдын II чейреги ичинде Улуттук банк төмөнкүдөй акча-кредиттик операцияларды ишке ашырган:

- банктар аралык валюта рыногунда 18,2 млн АКШ доллары суммасына долларды сатуу сыяктуу эле, аларды 40,8 млн АКШ долларына сатып алуу боюнча операцияларды ишке ашырган, натыйжада валюталык интервенциялардын эсебинен сом түрүндөгү ликвиддүүлүк менен каныктыруунун жалпы көлөмү 1,3 млрд сомду түзгөн (2015-жылдын I чейрегинде – арылтуу көлөмү 9,7 млрд сомду түзгөн);

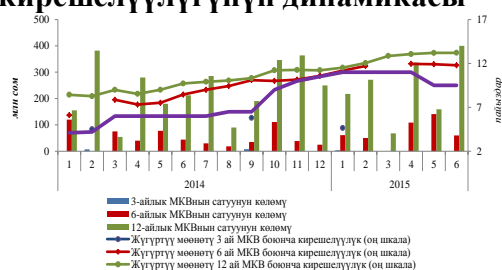
- II чейрек ичинде Улуттук банктын ноталары эмиссиясынын эсебинен орточо күндүк арылтуу көлөмү 2014-жылдын II чейрегиндеги 2,7 млрд сомго караганда 860,9 млн сомду түзгөн (сом түрүндөгү ликвиддүүлүктүн, ноталарга суроо-талаптын төмөндөшү коммерциялык банктардын кредиттик операцияларды активдештирүүсүнөн улам жүргөн);

- “овернайт” депозиттерине жайгаштыруунун орточо күндүк көлөмү 864,6 млн сомду (2015-жылдын I чейрегинде – 1 202,1 млрд сом; ал эми 2014-жылдын II чейрегинде – 585,6 млн сом) түзгөн, мында аларды жайгаштыруунун дүң көлөмү – 53,6 млрд сом чегинде катталган;
- “овернайт” кредиттеринин орточо күндүк көлөмү 321,0 млн сомду, дүң көлөмү - 6,4 млрд сомду түзгөн;
 - 1 175,0 млн сом суммасына кайра каржылоо кредиттерин берүү, коммерциялык банктардын берилген кайра каржылоо кредиттери боюнча карыз калдыгы 2015-жылдын июнь айынын акырына карата 4 689,9 млн сомду түзгөн;
 - Улуттук банктын ички рынокто алтынды сатып алуусу 83,3 млн сомду түзгөн.

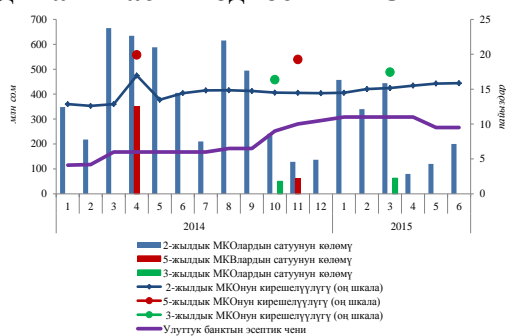
3.2. Финансы рыногунун инструменттери

Мамлекеттик баалуу кагаздар рыногу

3.2.1-график. МКВларды сатуу көлөмүнүн жана кирешелүүлүгүнүн динамикасы

3.2.2-график. МКОнун сатуулар көлөмүнүн жана кирешелүүлүгүнүн динамикасы жана ходности ГКО

3.2.3-график. Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногунда жигердүүлүк

МКВ

Өтүп жаткан жылдын II чейреги ичинде Финансы министрлиги тарабынан жүгүртүү мөөнөтү 3, 6 жана 12 айлык векселдер жайгаштырууга сунушталган. 2015-жылдын апрель-июнь айларында векселдердин жарыяланган эмиссиясынын жалпы көлөмү 2014-жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда 25,1 пайызга көбөйүү менен 1,4 млрд сомду түзгөн. Бир мезгилдин акырына карата жүгүртүүдөгү баалуу кагаздардын көлөмү жыл башынан бери 27,1 пайызга төмөндөө менен 3,4 млрд сомду түзгөн. Суроо-талап көлөмү төмөндөгөндүгүнө карабастан (6,7 пайыз), сатуу көлөмү өскөн (+44,4 пайыз).

II чейрек ичинде сатуу көлөмү (кошумча жайгаштырууну эске алганда) 1,2 млрд сомду түзгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде бардык сегменттер боюнча баалуу кагаздар рыногунда жайгаштырылуучу МКВнын орточо айлык кирешелүүлүгүнүн жогорулашы белгиленген. Ошентип, МКВнын жалпы орточо алынган кирешелүүлүгү 12,8 пайызды түзгөн (+4,0 пайыздык пункт).

МКО

Өтүп жаткан жылдын II чейрегинде мамлекеттик казына облигациялар (мындан ары – МКО) рыногунда жүгүртүү мөөнөтү 2 жылдык баалуу кагаздар сунушталган. Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата жүгүртүүдөгү МКО көлөмү жыл башынан бери 7,2 пайызга көбөйүү менен 7,7 млрд сомду түзгөн. 2015-жылдын II чейрегинде МКОнун жарыяланган эмиссиясынын көлөмү 2014-жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырганда 39,1 пайызга төмөндөө менен 1,1 млрд сомду түзгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде суроо-талап (-77,3 пайыз) жана

сатуу көлөмү (-75,4 пайыз) төмөндөгөн. Отчеттук мезгил ичинде орточо алынган кирешелүүлүк деңгээлинин жогорулоосу белгиленген (+0,8 пайыздык пункт). 2015-жылдын II чейрегинде сатуу көлөмү 400,0 млн сом чегинде түптөлгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде бардык МКОнун орточо алынган кирешелүүлүгү 15,7 пайызды түзгөн.

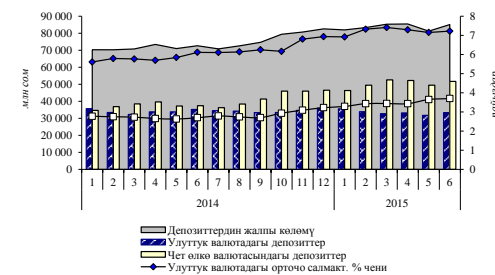
Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногу

2015-жылдын II чейреги ичинде банктар аралык рынокто катышуучулардын жогорку жигердүүлүгүнүн бир аз төмөндөшү байкалган. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде Улуттук банктын кредиттерин кошо алганда, сом түрүндөгү насыялардын жалпы көлөмү 19,1 млрд сомду түзгөн. Кароого алынып жаткан мезгил ичинде аукцион шартында 1 175,0 млн сом суммасында, овернайт шартында 6,4 млрд сом суммасында кредиттер берилген. Стандарттык шарттарда берилген улуттук валютадагы кредиттердин көлөмү 100,0 млн сомго чейин төмөндөгөн. Улуттук банкта жайгаштырылган овернайт депозиттеринин көлөмү 92,5 млрд сомду түзгөн (+56,6 пайыз).

3.2.4-график. Банктар аралык кредиттик ресурстар рыногунда чендердин жана репо бүтүмдөр көлөмүнүн динамикасы

3.2.5-график. Коммерциялык банктардын депозиттеринин динамикасы

3.2.6-график. Жаңыдан кабыл алынган депозиттердин динамикасы

Депозит рыногу

Коммерциялык банктардын депозит базасынын көлөмү 2015-жылдын II чейрегинин акырына карата көлөмү жыл башынан бери 3,1 пайызга көбөйүү менен 85,1 млрд сомду түзгөн. Чет өлкө валютасындагы депозиттер 11,0 пайызга, 51,7 млрд сомдук эквивалентке чейин көбөйгөн. Улуттук валютадагы депозиттер 7,4 пайызга, 33,4 млрд сомго чейин төмөндөгөн.

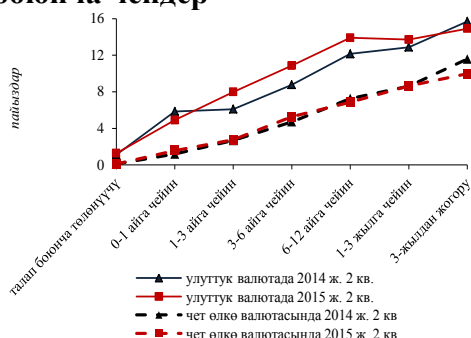
АКШ долларынын бекемделиши факторунун таасири астында депозиттерди долларлаштыруу жыл башынан бери 56,3 пайыздан 60,8 пайызга чейин өскөн.

2015-жылдын II чейрегинде жаңыдан кабыл алынган улуттук валютадагы депозиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 2014-жылдын ушул эле мезгилине салыштырганда 0,32 пайыздык пунктка көбөйүү менен 2,44 пайызды; чет өлкө валютасындагы аманаттар боюнча – 0,38 пайыздык пунктка көбөйүү менен 1,20 пайызды түзгөн.

Кредит рыногу

2015-жылдын II чейрегинде улуттук валютада сыяктуу эле, чет өлкө валютасында да кредиттерди берүүнүн эсебинен кредит

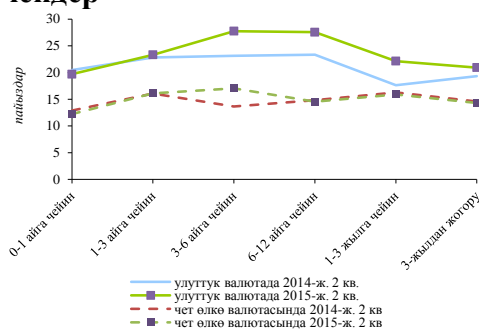
3.2.7-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча улуттук жана чет өлкө валюталарында жаңы берилген депозиттер боюнча чендер

3.2.8-график. Бир мезгилдин акырына карата коммерциялык банктардын кредиттик карызынын динамикасы

3.2.9-график. Мөөнөттүүлүк категориялары боюнча улуттук жана чет өлкө валюталарында жаңы берилген кредиттер боюнча чендер

3.3. Монетардык индикаторлор динамикасы

Акча базасы

2015-жылдын II чейрегинде акча базасы 15,3 пайызга же 8,6 млрд сомго көбөйгөн. II чейрек ичинде акча базасынын көбөйүшүнө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн операциялары сыяктуу эле, Улуттук банктын операциялары түрткү берген, ал тиешелүүлүгүнө жараша, 5,7 млрд сомду жана 2,9 млрд сомду түзгөн.

портфели жогорулаган. Кредиттик ресурстардын бирден бир булагы катары “Айыл чарбасын каржылоо-3” долбоорун жүзөгө ашыруу саналат, ал 2015-жылдын март айынын тартып насыя бере баштаган. Сунушталган кредиттердин көлөмү кароого алынып жаткан мезгил ичинде 2,7 млрд сомду түзгөн.

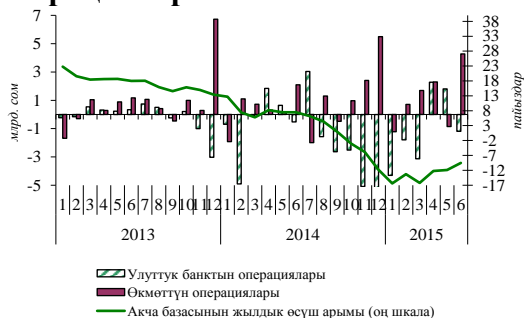
Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмү жыл башынан бери 12,6 пайызга жогорулоо менен 88,7 млрд сомду түзгөн. Анын ичинен улуттук валютадагы кредиттер 25,6 пайызга көбөйүү менен 41,9 млрд сомду, ал эми чет өлкө валютасында – сом эквивалентинде алганда 46,8 млрд сомду түзгөн (+3,0 пайыз).

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына карата кредит портфелин долларлаштыруу жыл башынан бери 4,9 пайыздык пунктка төмөндөө менен 52,7 пайызды түзгөн.

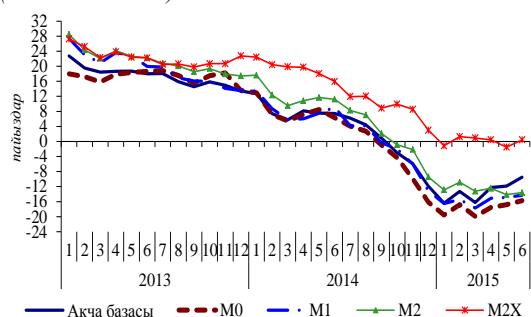
2015-жылдын II чейреги ичинде улуттук валютада жаңыдан берилген кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чен 3,97 пайыздык пунктка жогорулап, 22,69 пайызды түзгөн, чет өлкө валютасында – 0,42 пайыздык пунктка, 14,30 пайызга чейин төмөндөгөн.

Кароого алынып жаткан мезгилдин акырына мөөнөтүндө төлөнбөгөн кредиттердин үлүшү 1,7 пайызды (жыл башынан бери -0,5 пайыздык пункт), пролонгацияланган кредиттердин үлүшү – 2,8 пайызды (-0,2 пайыздык пункт) түзгөн.

3.3.1-график. Акча базасынын өзгөрүүсүнө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Улуттук банктын операцияларынын салымы

3.3.2-график. Акча топтомдорунун өсүшүнүн номиналдык арымы (жылдык мааниде)

Улуттук банктын операцияларынын акча базасынын көбөйүүсүнө таасири негизинен, валюта рыногундагы операциялар менен шартталган, алардын таза салымы 1,3 млрд сомду түзгөн. Бюджеттик уюмдардын кызматкерлеринин эмгек акылары боюнча чыгашалардын көбөйүүсү Өкмөттүн операцияларына негизги салымды кошкон (эмгек акы жана эмгек өргүү акысы).

Акча топтомдору

2015-жылдын II чейрегинде акча топтомдорунун өзгөрүшүнүн номиналдык арымы жогорулоо тенденциясына ээ болгон. 2015-жылдын баш жагына карата банктардан тышкары акчанын (M0), тар мааниде колдонулуучу акчанын (M1) жана кеңири мааниде колдонулуучу акчанын деңгээли II чейрекке салыштырганда, тиешелүүлүгүнө жараша 14,7, 13,5 жана 8,8 пайызга жогорулаган (жылдык мааниде алганда аталган акча топтомдору тескеринче, тиешелүүлүгүнө жараша 15,7, 14,3 жана 13,6 пайыз гатөмөндөөсү байкалган).

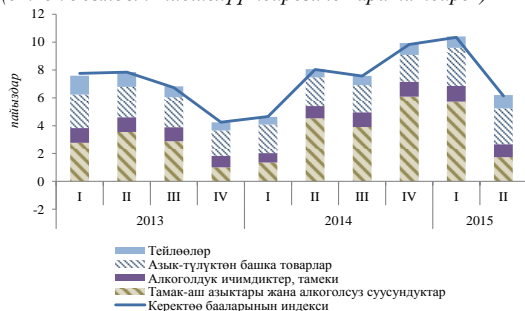
Ошол эле учурда чет өлкө валютасында депозиттерди камтыган M2X кеңири акча массасы отчеттук чейрек ичинде 5,0 пайызга өскөн эле (жылдык мааниде алганда өсүш 0,5 пайызды түзгөн), бул негизинен банктардан тышкаркы акчанын 14,7 пайыз деңгээлиндеги оң динамикасы менен шартталган.

4-глава. Инфляция динамикасы

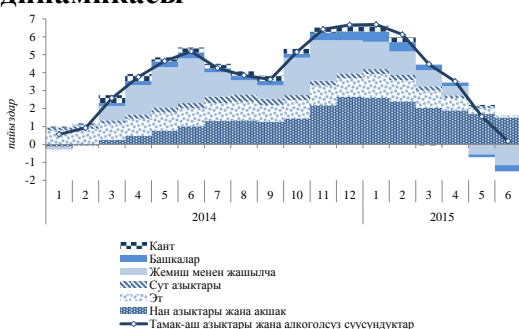
4.1. Керектөө бааларынын индекси

4.1.1-график. Керектөө бааларынын индексинин түзүмүнүн динамикасы

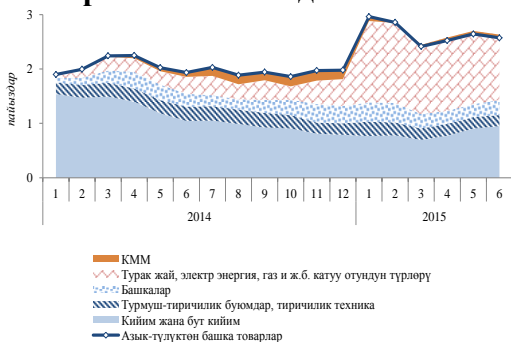
(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

4.1.2-график. Жылдык керектөө бааларынын индексиндеги азык-түлүккө баалар салымынын динамикасы

4.1.3-график. Жылдык керектөө бааларынын индексиндеги азык-түлүктөн башка товарларга баалар салымынын динамикасы

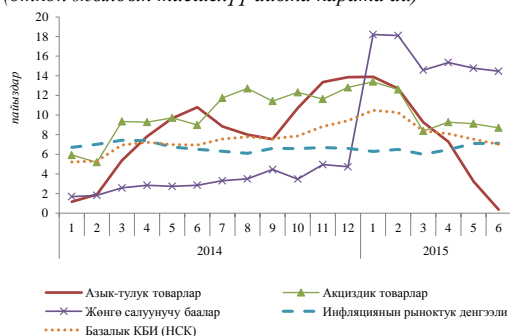
Улуттук статистика комитетинин маалыматы боюнча, 2015-жылдын II чейреги ичинде инфляция 6,1 пайызды түзгөн (2015-жылдын II чейреги/2014-жылдын II чейреги); 2014-жылдын ушул эле көрсөткүчү 8,0 пайыз деңгээлинде түптөлгөн. Мында, инфляциянын жылдык мааниси (2015-жылдын июнь айы 2014-жылдын июнь айына карата) 4,5 пайызды түзгөн.

2015-жылдын II чейрегинде өлкөдө инфляциялык процесстердин басаңдашы белгиленген, бул эң башкысы, инфляциянын азык-түлүк түзүмүнүн төмөндөөсүнүн натыйжасында жүргөн. Казакстандан алынып келинген буудайга экспорттук баанын турукташуусунун жана дүйнөлүк азык-түлүк жана чийки зат рынокторунда баанын төмөндөө динамикасынын сакталышынын алкагында, импорт бааларынын ички баага басымынын төмөндөөсү байкалган. 2014-жылдын II чейрегине салыштырганда 2015-жылдын II чейрегинде азык-түлүк товарларына баа 3,6 пайызга жогорулаган (2014-жылдын II чейрегинде – 9,4 пайыз). Нан азыктарына - 9,5 пайызды, сүт азыктарына - 3,8 пайызды, этке баа индексинин өсүшү - 3,1 пайызды түзгөн. Мында, азык-түлүккө инфляцияны ооздуктаган ички фактор катары жашылчанын 15,5 пайызга арзандашы саналат. Бүтүндөй “жемиш жана жашылчалар” товарлар тобунун баасы 6,9 пайызга төмөндөгөн.

2015-жылдын II чейрегинде түптөлгөн инфляциянын деңгээли, негизинен азык-түлүктөн башка товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө баанын жогорулашы менен шартталган, алардын өсүшүнө негизги салымды электр энергиясына тарифтердин жогорулашы, алкогольдук ичимдиктердин жана тамекинин кымбатташы, кызмат көрсөтүүлөрдүн наркынын жогорулашы, ошондой эле “кийим жана бут кийим” товарлар категорияларына баанын өсүшү кошкон. 2015-жылдын II чейрегинде түптөлгөн азык-түлүктөн башка товарлардын баасы 2014-жылдын II чейрегине салыштырганда 8,9 пайызга өскөн. “Кийим-кече жана бут кийим” товарлар тобунун кымбатташы азык-түлүктөн башка товарлардын баасынын өсүшүнө олуттуу салым кошкон, анын баасы 7,9 пайызга жана “электр энергиясына” баа 14,4

4.1.4-график. Товарлардын топтору боюнча керектөө бааларынын динамикасы

(өткөн жылдын тиешелүү айына карата ай)

пайызга өскөн.

Күндөлүк турмушта колдонулуучу буюмдар жана тиричилик техникасы 5,5 пайызга кымбаттаган.

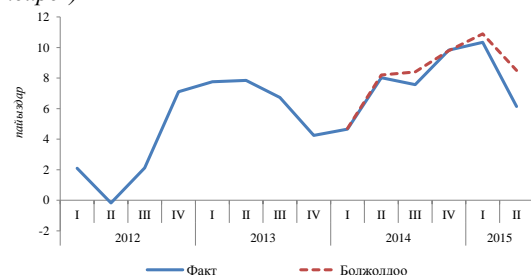
2015-жылдын II чейрегинде акы төлөнүүчү кызматтарга баанын өсүшү 6,9 пайызды түзгөн (2014-жылдын II чейрегинде 4,2 пайыз). Бул топто индекстин өсүшү негизинен билим берүү кызматтарына (7,7 пайыз), эс алуу (+10,6 пайыз) жана мейманкана, тойкана кызматтары (+11,3 пайыз) баанын жогорулашы менен шартталган.

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин ыкмасы боюнча эсептелинген базалык инфляция 2015-жылдын II чейрегинде өткөн жылдын II чейрегине салыштырганда 7,6 пайызды түзгөн.

4.2. Болжолдоолорду фактылар менен салыштыруу

4.2.1 -график. Керектөө бааларынын индексинин айкын жана болжолдуу мааниси

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Инфляциянын орточо чейректик деңгээли болжолдонгон мааниден 2,4 пайыздык пунктка төмөн болуу менен 6,1 пайыз деңгээлинде түптөлгөн (2015-жылдын II чейреги/2014-жылдын II чейреги). Инфляциянын болжолдонгон маанисинин айкын мааниден четтөөсү азык-түлүк товарларынын сыяктуу эле, азык-түлүктөн башка товарлар инфляциясынын жай арымга ээ болушу менен шартталган. Кароого алынган мезгил ичинде, 2015-жылдын II чейрегинде күтүлгөндөй, Кыргыз Республикасы Евразия экономикалык бирликке кирүүсүнөн улам Казакстан буудайына баанын жогорулоосу жана бажы алымдарынын кымбатташы тиешелүү тобокелдиктер катталган эмес.

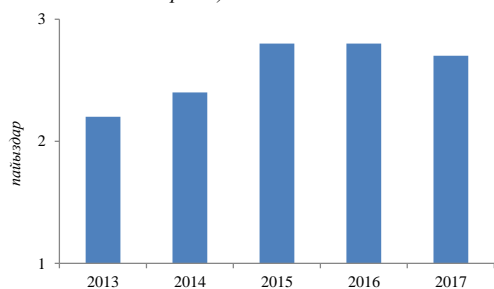
5-глава. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо

5.1. Тышкы чөйрө жөнүндө болжолдоолор

Соода боюнча негизги өнөктөш-өлкөлөрдүн өнүгүүсүн болжолдоо

5.1.1-график. АКШнын реалдуу ИДӨсүнүн өсүшү

(жылдан жылга карата)

Булак: «Блумберг» маалыматтык агенттиги

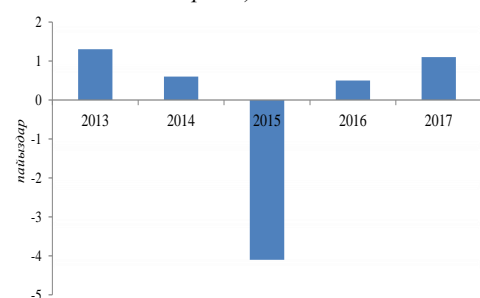
АКШ

АКШ экономикасындагы эмгек рыногунда жагдайдын жакшыруусу, отунга төмөн баа белгилөөдөн улам керектөө үчүн жеткиликтүү болгон каражаттарды бошотуу жана кыймылсыз мүлк рыногун бекемдөө сыяктуу бир катар фундаменталдуу факторлор керектөө чыгашаларына жана бүтүндөй экономикасынын өсүшүнө алгылыктуу таасирин тийгизет. Биринчи чейрек ичиндеги жай өсүштү, геологиялык чалгындоо иштеринин кыскарышынын терс таасирин жана АКШ долларынын курсунун бекемделишин эске алганда, 2015-жылы экономиканын алгылыктуу өсүш арымы катталат. Кийинки жылдар ичинде өсүш арымы үч пайызга жакын жогорулайт.

Болжолдоолорго ылайык инфляция деңгээли 2015-жылы төмөн деңгээлде болот, ал эми кийинки жылдарда ал эки пайыздан жогору болот.

5.1.2-график. Россиянын реалдуу ИДӨсүнүн өсүшү

(жылдан жылга карата)

Булак: «Блумберг» маалыматтык агенттиги

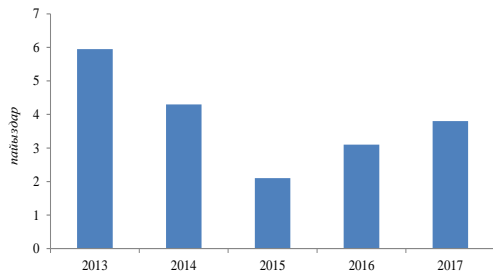
Россия

2015-жылы Россия экономикасынын өсүшү жөнүндө болжолдоо негизинен рубль наркынын алсызданышынан улам, Россия продукциясынын атаандашуу жөндөмдүүлүгүнүн жогорулашы, инфляциянын төмөндөшү жана инвестициялык жигердүүлүктүн калыбына келүүсү сыяктуу факторлорду эске алганда, бир аз жакшы түптөлгөн. Алсак, 2015-жылы Россия Федерациясынын экономикасында 3,5 пайызга чейин төмөндөө күтүлүүдө (4,1 пайызга төмөндөөнүн ордуна), ал эми 2016-2017-жылдарга болжолдоолор ошол эле деңгээлде сакталган, алсак: 2016-жылы өсүш 0,5 пайызга чейинки жана 2017-жылы өсүш 1,1 пайызга чейинки түзгөн.

Орус валюта курсунун өзгөрүлмөлүүлүгүнүн жогорулашы байкалган. Рубль курсунун мындан аркы динамикасы мурдагыдай эле, негизинен, мунайга баанын өзгөрүүсү, Россиянын Борбордук банкынын акча-кредит саясаты жана өлкөдөн капиталдын агылып чыгуу деңгээли сыяктуу факторлордон көз каранды болгон. Россияда инфляция арымы басаңдап, керектөө суроо-талабынын кыскаруусуна жана Батыш өлкөлөрүнө импорттук чектөөлөрдүн таасиринин

алсызданышына байланыштуу өз төмөндөөсүн улантат, ал 2017-жылы Россия Борбордук банкынын 4,0 пайыз максаттуу көрсөткүчүнө жетиши мүмкүн.

5.1.3-график. Казакстандын реалдуу ИДӨсүнүн өсүшү
(жылдан жылга карата)

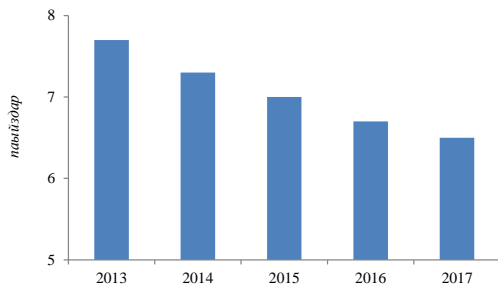
Булак: «Блумберг» маалыматтык агенттиги, эл аралык финансы институттары

Казакстан

2015-жылы Казакстандын экономикалык өнүктүрүү келечегинин 2,1 пайызга чейин начарлашы болжолдонгон, мында, өсүштүн төмөндөшүн болжолдогон негизги факторлордон Россия жана Кытай тарабынан суроо-талаптын алсызданышы, мунай баасынын төмөндөшү, ишенимдин кетиши жана Кашаганда (мунай өндүрүү) иштердин токтоп калышы саналган. Орто мөөнөттүк мезгил ичинде мунайга баанын калыбына келүүсү жана тышкы суроо-талаптын таасири менен ИДӨнүн өсүшүнүн бара-бара жогорулашы болжолдонууда.

Азык-түлүк жана биржа товарларына дүйнөлүк баанын төмөндөшү, Казакстанда экономикалык жигердүүлүктүн алсызданышы жана акча-кредит саясатын катуулатуу менен келип чыккан 2015-жылдын биринчи жарым жылдыгында баанын өсүш арымынын кыскаруусу аталган жылы инфляциянын 5,0 пайызга чейин күтүлүп жаткан басаңдашын тастыктайт. Казакстан Улуттук банкы жылдык инфляцияны 5,0-8,0 пайыз чегинде кармап туруу жана орто мөөнөттүк келечекте инфляциялык таргетирлөөгө өтүү алкагында курстук катышты ийкемдүү жана ырааттуу белгилөө саясатын улантуу милдетин койгон.

5.1.4-график. Кытайдын реалдуу ички дүң өнүмүнүн өсүшү
(тиешелүү жылга карата жыл ичинде)

Маалымат булагы: «Блумберг» маалымат агенттиги

Кытай

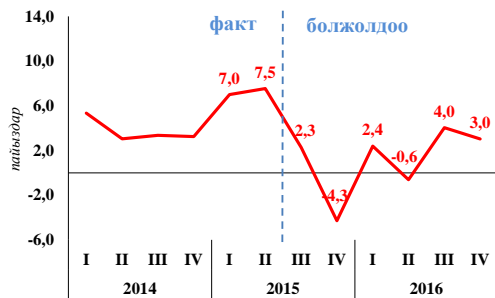
Кытайда узак мөөнөттүү келечекте экономиканын өсүш арымынын басаңдашы күтүлүүдө, 2015-жылдын II чейрегинде макроэкономикалык көрсөткүчтөр өсүштүн бир аз туруктуулугун тастыктаган. Бул Өкмөттүн дем берүү чаралары жана кыймылсыз мүлк рыногунда көрсөткүчтөрдүн алгылыктуу болушу менен жетишилген. Аталган факторлор чогуу алганда өнөр жай өндүрүшүнүн жана чекене сооданын белгиленген оң динамикасы менен жылдын экинчи жарымында экономикалык жигердүүлүккө колдоо көрсөтөт. Экономикалык жигердүүлүккө фонддук рыноктордогу өзгөрүлмөлүүлүктүн таасири чектелүү, анткени Кытайда акциялар реалдуу экономиканы каржылоодо бир аз гана роль ойнойт. Өтүп жаткан жылы Кытайдын ИДӨ көлөмүнүн өсүш арымы жети пайызга жакын деңгээлде түптөлүп, кийинки жылдарда бара-бара басаңдайт.

Инфляция 2017-жылга карата үч пайызга өсүшү менен 2015-жылы 1,5 пайызга жакын деңгээлде болоору болжолдонгон.

5.2. Орто мөөнөткө каралган болжолдоо

5.2.1-график. Реалдуу ИДӨнү болжолдоо

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Экономиканын реалдуу секторун өнүктүрүү

Тышкы конъюнктуранын начарлашына карабастан (2015-жылдын II чейрегинде товардын жүгүртүлүшү 19,2 пайызга кыскарган) 2015-жылдын II чейрегинде ИДӨнүн өсүшү “Кумтөр” ишканасын эске албаганда жылдык мааниде 5,1 пайыз чегинде алгылыктуу деңгээлде белгиленген. Реалдуу мааниде алганда жалпы ИДӨ 7,5 пайызга көбөйгөн.

2015-жылдын II чейрегинде эмгек мигранттардын акча которууларынын таза агылып кирүүсү доллар эквивалентинде 20,4 пайызга кыскарган. Кыска мөөнөттүк келечекте төмөндөө арымынын бир аз басандашы күтүлүүдө, 2015-жылдын III чейреги боюнча акча которуулардын агылып кирүүсү 13,6 пайызга кыскарат. Кыска мөөнөттүк келечекте акча которуулардын агылып кирүү көлөмүнүн азайышы калктын сатып алуу жөндөмдүүлүгүнүн жана ички суроо-талаптын төмөндөшүнүн бирден бир факторлорунан болгон.

Жергиликтүү экономиканын кыска мөөнөттүк келечекте өнүгүүсүнө баа берүүлөр экономиканын айрым секторлорунда орун алган тенденцияларга жана кайрадан берилген кредиттердин динамикасына негизделген. «Центерра Голд Инк.»тин жаңы отчетуна ылайык, “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканасында мурда тастыкталган жана болжолдонгон алтын запастарынын кыскаруусунан улам, 2015-жылга жана орто мөөнөттүк мезгилге карата өндүрүү көлөмү 2014-жылга салыштырмалуу төмөндөтүлгөн. Алсак, 2015-жылы “Кумтөр” ишканасында реалдуу мааниде өндүрүштүн 15,3 пайызга кыскарышы күтүлүүдө, бул май айындагы болжолдоонун баа берүүсүнөн 10,3 пайыздык пунктка жогору. Алтынды өндүрүү боюнча 2016-2017-жылдарга каралган баа берүүлөр өзгөрүүсүз калган. Келерки мезгилде Кумтөрдө өндүрүү көлөмүнүн 2 пайыз деңгээлинде орточо жылдык төмөндөшү күтүлүүдө.

Бүтүндөй алганда, Кыргыз Республикасынын экономикалык өсүшүнүн болжолдоосу 2015-жылы 0,4 пайыздан 2,1 пайызга чейин

жогорулоо жагына кайра каралып чыккан. Мында, 2015-жылдын III жана IV-чейректеринде Кумтөрдө өндүрүүнүн терс өсүш арымдары жалпы ИДӨгө басым көрсөтөт. Мындан тышкары, бул чейректерде акча которуулардын жана керектөө суроо-талабынын кыскаруусу менен негизделген кызмат көрсөтүүлөр секторлорунда, курулушта өсүштүн орточо арымы күтүлүүдө. 2016-жылы ичинде Россия-Кыргыз өнүктүрүү фондусунун ишке киришүүсү жана Кыргыз Республикасынын Экономика бирлигине толук укуктуу мүчө болушу ИДӨнүн калыптанышына оң таасирин тийгизет, ошол эле учурда өтүп жаткан жыл ичиндеги жогорку база жана калктын реалдуу кирешесинин азаюусунан улам келип чыккан ички суроо-талаптын кыскарышы өсүштү ооздуктаган факторлордон болот.

Жыйынтыгында 2016-жылга каралган ИДӨнүн болжолдоосу 3,8 пайыздан 2,3 пайызга чейин төмөндөө жагына кайра каралып чыккан. 2017-жылы реалдуу ИДӨ арымдары калыбына келип, өзүнүн потенциалдуу маанисинен бир аз жогору болот.

Инфляция

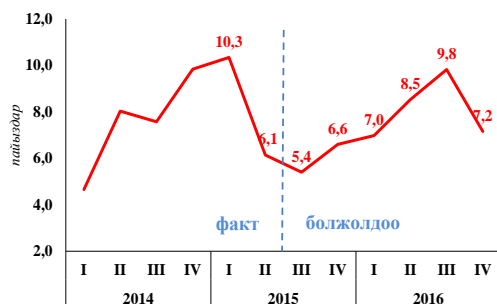
“Brent” маркасындагы мунайга дүйнөлүк баалар 2015-жылдын II чейреги үчүн орто алганда бир баррель үчүн 61,2 доллар деңгээлинде турган, бул май айындагы баа берүүлөрдөн бир аз жогору. Дүйнөлүк азык-түлүк рынокторунда төмөндөөгө ык койгон тенденция байкалган.

Энергопродукциялар рыногунда орун алган белгисиздик жагдайда, кыска мөөнөттүк келечекте мунайга баанын болжолдонушу учурдагы маанинин деңгээлинде белгиленген. Азык-түлүк товарларына баанын болжолдонушу бара-бара жогорулоого ык койгон тенденцияга ээ болгон. Мында, кыска мөөнөттүк мезгил ичинде дүйнөлүк азык-түлүк рынокторунда жана биздин ички рыногубузга буудайды сунуштоочу негизги өлкөлөрдүн бири Казакстанда күтүлүп жаткан мол түшүмдөн улам баанын төмөндөшү күтүлүүдө.

Август айына алынган болжолдоо 2015-жылдын төртүнчү чейрегинде бажы алымдарынын жогорулоо тобокелдигин эске алган, инфляцияга салым 2,5 пайыздык пунктту түзөт. Азык-түлүктөн башка товарлардын баасына таасирин тийгизет.

5.2.2-график. Инфляцияны болжолдоо

(өткөн жылдын тиешелүү чейрегине карата чейрек)

Бирок акча-кредит саясатынын тиешелүү чаралары 2015-жылдын үчүнчү чейрегинде инфляцияны жылдык мааниде мурда болжолдонгон 10,5 пайыз деңгээлинин ордуна 5,4 пайыз деңгээлинде кармап турууга мүмкүндүк берет. Кыска мөөнөттүк келечекке инфляция боюнча баа берүүлөр да төмөндөө жагына кайра каралып чыккан. Алсак, инфляциянын жаңы болжолдоосу 2016-жылга орточо алганда май айындагы болжолдолгон 9,4 пайыздын ордуна 7,9 пайызды түзөт.

Төлөм теңдеми¹

2015-жылы төлөм теңдеминин абалын аныктаган негизги фактордон болуп Кыргыз Республикасынын Евразия Экономика Бирлигине кирүүсү болгон.

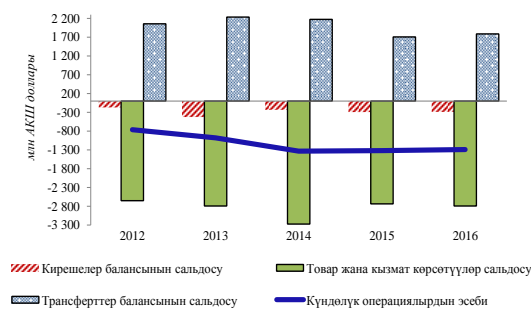
Отчеттук жыл жыйынтыгы боюнча күндөлүк операциялар эсебинин тартыштыгы ИДӨгө карата 2014-жылдын деңгээлинен 0,2 пайыздык пунктка төмөндөө менен 17,9 пайыз деңгээлинде болоору күтүлүүдө.

Мындай тенденция күндөлүк трансферттердин түшүүлөрүнүн таза агылып кирүүсүнүн кыскарышына карабастан, тоорук балансынын тартыштыгы менен шартталган.

Болжолдоого алынган мезгил ичинде импорт көлөмүнүн бүтүндөй 15,3 пайызга төмөндөшү күтүлүүдө. Евразия Экономика Бирлигине киргенден кийин тариф ченинин деңгээлинин жогорулоосунан² улам, импорттун кымбатташы алыскы чет өлкөлөрдөн импорттук берүүлөрдүн кыскаруусунун негизги факторунан болот. Алыскы чет өлкөлөрдөн импорттук түшүүлөрдүн төмөндөшү Евразия Экономика Бирлигине кирген өлкөлөрдүн ташып келүүлөрү менен жарым жартылай компенсацияланышына карабастан, мунайга карата дүйнөлүк баанын төмөндөшү жана энергия продуктыларынын импорттоо көлөмүнүн кыскаруусу КМШ өлкөлөрүнөн импорттук берүүлөрдүн көлөмүн 13,2 пайыз деңгээлине төмөндөтүүдө маанилүү ролду ойнойт.

Евразия Экономика Бирлигинин алкагында соода жүргүзүүнүн жаңы шарттарына байланыштуу 2015-жылы экспорттун

5.2.3-график. Күндөлүк операциялар эсеби боюнча болжолдонгон маалыматтар
(млн АКШ доллары)

¹ Болжолдоо, мунай заттарын реэкспорттоо жана «алып сатарлардын» соода жүргүзүүсү боюнча кошумча эсептөөлөрдү эске алуу менен түзүлгөн.

² Улуттук банктын баа берүүсү боюнча Бажы бирлигине кирбеген өлкөлөрдүн импортуна карата бажы ченинин жогорулашы 2015-жылы алыскы чет өлкөлөрдүн импортунун 7,4 пайызга кыскаруусуна алып келет. Кийим-кече, бут кийим, эт жана эт кошулган азыктар, чоюн, болот жана алюминийден жасалган конструкциялар, дары-дармектер, чоюн жана болот металлдары, жеңил автоунаалар, жыгач сыяктуу ири товардык түрлөрдүн түшүүлөрүнүн кыскаруусу болжолдонууда.

динамикасына “алып сатарлардын” соода жүргүзүүсү боюнча кошумча эсептешүүсүнүн көлөмүнүн төмөндөшү жана мунай заттарын 11,7 пайызга реэкспорттоо негизги таасирин тийгизет.

2015-жылы “Кумтөр” алтын кенин казып алуу ишканасында алтынды казып алуу көлөмүнүн болжолдонгон төмөндөшү жана алтынга карата дүйнөлүк баанын төмөндөшү өткөн жылга салыштырмалуу алтын экспорттоо көлөмүнүн 12,4 пайызга төмөндөшүнө алып келет. Ошону менен бирге эле, алтынды жана кошумча эсептөөнү эске албаганда, экспорттун көлөмү да 15,8 пайызга төмөндөйт, бул Бирликтин алкагында бизнести жүргүзүүнүн жаңы эрежелерине (сертификациялоо талаптары, Евразия Экономика Бирлигине кирген өлкө-мүчөлөрдүн ишканалары тарабынан атаандаштык ж.б.)¹ ыңгайлаштыруу шарттарында айыл чарба жана жеңил өнөр жай продукцияларынын берүүлөрүнүн күтүлүп жаткан кыскаруусу менен шартталган.

Россия Федерациясынын экономикасынын өнүгүшүнүн терс тенденциясы жеке трансферттердин түшүүлөрүнүн 22,5 пайызга төмөндөшүнө өбөлгө түзгөн. Ушуну менен катар эле, расмий сектор тарабынан алынган акча гранттарынын 46,5 пайызга төмөндөшү болжолдонууда. Жыйынтыгында болжолдоого алынган мезгил ичинде “күндөлүк трансферттер” статьясы боюнча таза агылып кирүү өткөн жылдын деңгээлинен 23,9 пайызга төмөн болушу күтүлүүдө.

Адаттагыдай эле, күндөлүк эсеп тартыштыгын каржылоо капитал менен операциялар жана финансылык операциялар эсеби боюнча капиталдын агылып кирүү эсебинен жүзөгө ашырылат, ал 2015-жылы өткөн жылдын деңгээлинен 82,8 пайызга жогору болоору күтүлүүдө. Буга тике инвестициялардын таза агылып кирүүсүнүн жана башка инвестициялардын өсүшү (тиешелүүлүгүнө жараша 293,7 жана 891,0 млн АКШ долларына чейин), ошондой эле Евразия Экономика Бирлигине кирүү учурунда чек араларды жакшыртууга багытталган Россия Федерациясынын жана Казакстан

5.2.4-график. Капитал менен операциялар эсеби жана финансылык эсеп боюнча болжолдонгон маалыматтар
(млн АКШ доллары)

¹ Мында, Евразия Экономика Бирлигине Кыргызстандын өтүүсүнө техникалык жактан көмөк көрсөтүүнүн алдын ала шарттарына (чек араны жакшыртуу, техникалык жактан жөнгө салуу, санитардык, ветеринардык ж.б. ушул сыяктуу маселелерди чечүүгө карата Россия Федерациясы 200,0 млн \$ жана Казакстан Республикасы 100,0 млн \$ грант бөлгөн) ылайык техникалык жактан көмөк көрсөтүү боюнча чараларды ишке ашыруу бир жылдан үч жылга чейинки мезгил аралыгында жүзөгө ашырылаарын белгилеп кетүү зарыл.

Республикасынын гранттык каражаттарынын жана Кыргыз-Россия өнүктүрүү фондусунун каражаттарынын түшүүлөрү өбөлгө түзөт. Мында, жеке сыяктуу эле, мамлекеттик секторлордун карызынын негизги суммасы боюнча төлөөлөрдүн өсүшүнөн улам, тышкы кредиттер боюнча таза агылып кирүүнүн 15,6 пайызга болжолдонгон төмөндөшү жөнүндө белгилеп кетүү зарыл.

2015-жылдын жыйынтыгы боюнча жалпы төлөм теңдеми 323,5 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң күтүлүүдө, мында, товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн келечектеги импортунун ордун жабуу үчүн камдык активдердин жетиштүүлүк критериялары импорттун 4,7 айдын деңгээлинде болжолдонууда¹.

2016-жылга карата төлөм теңдеминин болжолдоосунун негизги өбөлгөлөрүнөн болуп, соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдө абалдын туруктуулугу жана Евразия Экономика Бирлигинин алкагында Кыргызстандын бизнести жүргүзүү шарттарына ийгиликтүү ыңгайлаштыруу саналат.

Алтынды жана кошумча эсептөөнү эске албаганда, экспорт жагында оң өзгөрүүлөр (өсүш 9,6 пайыз деңгээлинде), ошондой эле күндөлүк трансферт түшүүлөрүнүн өсүшүнүн (өсүш 6,9 пайыз деңгээлинде) калыбына келиши күтүлүүдө. Бул күндөлүк операциялардын эсебинин тартыштыгын ИДӨгө карата 17,2 пайызга чейин төмөндөтүүгө алып келет.

Тике инвестициялардын таза агылып кирүүсүнүн 453,9 млн АКШ долларына чейин көбөйүүсү, ошондой эле тышкы кредиттердин түшүүлөрүнүн 569,8 млн АКШ доллар өлчөмүндөгү олуттуу көлөмүнүн сакталышы финансылык эсеп боюнча түшүүлөрдүн негизги суммасын камсыз кылат.

2016-жыл жыйынтыгы боюнча төлөм теңдеминин жалпы сальдосу 127,8 млн АКШ доллар өлчөмүндө оң болжолдонууда. Камдык активдер товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн келечектеги импортунун 4,8 айынын ордун жабат.

¹ 2015-2016-жылдары эл аралык камдар көлөмүнүн өсүшү Кыргыз-Россия өнүктүрүү фондусунун каражаттарынын, ошондой эле Евразия Экономика Бирлигине кирүүнүн алкагында чек араларды жакшыртууга багытталган Россия Федерациясынын жана Казакстан Республикасынын гранттарынын түшүүлөрүнөн камсыз болот.